

महाराष्ट्र शासन

पर्यावरण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०११/प्र.क्र.२५/तां.क.१

नवीन प्रशासकीय भवन, १५ वा मजला, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

तारीख: १ मार्च, २०१४

प्रस्तावना —

वाढते नागरीकरण व औद्योगिककरणामुळे राज्यातील जलस्रोतांवर विपरीत परिणाम होत आहे. राज्यातील २० नदी खोऱ्यांच्या सर्वेक्षणानुसार नदीकाठावर वसलेल्या मोठ्या शहरांपासून निघणाऱ्या सांडपाण्यामुळे अंदाजे ७० टक्के नद्यांच्या पाण्याचे प्रदूषण होते तर औद्योगिक सांडपाण्यामुळे अंदाजे ३० टक्के प्रदूषण होते. या जलप्रदूषणाचा, मानवी आरोग्य, शेती, पिण्याचे पाणी, भुजलसाठा, नदीची जैवविविधता इत्यादींवर विपरीत परिणाम होण्याबरोबरच जलजन्य रोगांच्या साथी जसे कावीळ, डायरिया इत्यादीचा वेळोवेळी प्रादुर्भाव होत असतो. त्यामुळे प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरित्या राज्याचे आर्थिक नुकसान होत आहे. नागरी सांडपाण्यामुळे होणाऱ्या नद्यांचे प्रदूषण रोखणे व राज्यातील जलस्रोत अबाधित ठेवणे व त्याचे संवर्धन करणे, या संदर्भात सर्वकष विचार करून नागरी सांडपाण्यामुळे नद्यांचे प्रदूषण रोखण्यासाठी विविध उपाययोजना करून नद्यांच्या पाण्याची गुणवत्ता सुधारणे, त्यासाठी योग्य प्रकल्प तयार करणे, धोरण ठरविणे, प्रदूषणाच्या तीव्रतेनुसार योजनेतील प्रकल्पांचा प्राथम्यक्रम ठरविणे, प्रदूषित पट्टे निश्चित करणे व योजनेसाठी निधी उभारून योजना स्वयंभू व शाश्वत होईल यास्तव धोरण निश्चित करणे इत्यादी बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार मा.मंत्रीमंडळाच्या दि.१८.२.२०१४ रोजी झालेल्या बैठकीच्या निर्णयानुसार राज्य नदी संवर्धन योजना राबविण्याचा निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय—

१) योजनेची व्याप्ती :- ही योजना नदीकाठावरील महानगरपालिका/नगरपालिका/नगरपरिषदा व १५००० वरील लोकसंख्या असलेली नदीकाठावरील गावे इत्यादी ठिकाणी लागू असेल. योजनेअंतर्गत नदीच्या प्रदूषित पट्ट्यांचा/खोऱ्यांचा समावेश किंवा नदी काठावरील शहराचा /गावांचा समावेश व प्राथम्यक्रम त्या पट्ट्यातील प्रदूषणाच्या प्रमाणाच्या अधारे निश्चित करण्यात येईल. यामध्ये नदीकाठावरील अतिप्रदूषित पट्ट्यातील धार्मिक, ऐतिहासिक, व्यावसायिक व पर्यटनदृष्ट्या महत्वाच्या ठिकाणांना प्राधान्य देण्यात येईल.

२) योजनेंतर्गत समाविष्ट कामे :-

(अ) (१) शहरातून/गावातून निघणारे सांडपाणी नदीत ज्या ठिकाणी सोडले जाते (Point Source) तेथून गोळा करणे, अडविणे, वळविणे व सांडपाणी प्रक्रिया यंत्रणेपर्यंत पोहचविणे इत्यादीसाठी उपाययोजना यामध्ये शहराच्या भुयारी गटार योजनेचा समावेश नाही.

(२) सांडपाण्यावर प्रक्रिया करण्यासाठी सांडपाण्याचे प्रमाण, गुणवत्ता व स्थानिक भौगोलिक परिस्थिती लक्षात घेऊन योग्य तंत्रज्ञानावर आधारीत सांडपाणी प्रक्रिया यंत्रणा व त्यास अनुषंगिक आवश्यक घटक इत्यादी उभारणे.

(३) प्रक्रिया केलेल्या सांडपाण्याचा, प्रकल्पक्षेत्रातील किंवा जवळील शेती, उदयोगघटक, बागबगीचे इत्यादीमध्ये पूर्णवापर व पुर्नचक्रण शक्य होण्यासाठी आवश्यक ती यंत्रणा/सुविधा/व्यवस्था इत्यादी उभारणे, जेणेकरून याद्वारे मिळणाऱ्या महसूलातून प्रकल्पाच्या देखभालीचा व रखरखाव इत्यादीबाबींचा खर्च भागविणे शक्य होईल.

(४) नदीच्या जवळील भागात कमी किंमतीची स्वच्छतागृहे बांधणे, त्यामधून निघणारे सांडपाणी मलशुद्धीकरण यंत्रणेस जोडणे वा प्रक्रियेसाठी तत्सम उपाययोजना करणे इत्यादी.

(५) नदी घाट विकास, नदी काठाची धूप रोखण्यासाठी उपाययोजना, नदीच्या स्रोताचे संवर्धन इत्यादी.

(६) योजनेअंतर्गत स्थापित कक्षाची, तंत्रज्ञाची क्षमता वृद्धी, प्रशिक्षण, संशोधन तसेच योजना विहित केलेल्या मानकांप्रमाणे यशस्वी होण्यासाठी आवश्यकतेनुसार सल्लागार/तज्ञ अभियंता इत्यादीची तात्पुरती नियुक्ती.

(७) योजनेच्या स्थानिक परिस्थितीनुसार प्रदूषण कमी करण्याच्या दृष्टीने इतर महत्वाची कामे जसे, शास्त्रीय पध्दतीने नागरी घनकचरा व्यवस्थापन व विल्हेवाट, अपारंपारिक उर्जा निर्मिती व वापर लोक सहभाग इत्यादी कामे.

(ब) योजनेअंतर्गत २(अ) मध्ये समाविष्ट कामे सर्वसाधारणपणे राष्ट्रीय नदी कृती योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार असतील. तथापि आवश्यकतेनुसार योजनेंतर्गत सविस्तर मार्गदर्शक तत्वे वेळोवेळी विभागाद्वारे स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

३) योजनेंतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थेची जबाबदारी :-

(१) योजनेसाठी प्रस्तावित उपाययोजनांसाठी आवश्यक ती जमीन प्रकल्प सादर करण्यापूर्वी उपलब्ध करून देणे स्थानिक संस्थेवर बंधनकारक असेल. प्रक्रिया केंद्रासाठी स्थान निश्चित करताना ते स्थान शासनाच्या दिनांक १३ जुलै, २००९ रोजीच्या निर्णयानुसार तरतुदी व सीआरझेड अधिसूचना, २०११ मधील तरतुदीनुसार असणे आवश्यक असेल.

(२) योजनेअंतर्गत शासनाने मंजूर केलेल्या योजनेच्या किंमतीपैकी स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा हिस्सा उपलब्ध करून देणे, त्यासाठी सर्वसाधारण सभेचा ठराव प्रस्तावासोबत सादर करणे इत्यादी.

(३) योजनेच्या यशस्वीतेसाठी व या योजनेत पात्र होण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने त्यांच्या एकूण वार्षिक अर्थसंकल्पापैकी ३०% निधी पर्यावरण पायाभूत सुविधा विकसीत करण्याकरीता प्रत्येक वर्षी राखून ठेवणे आवश्यक असेल.

(४) योजनेच्या पूर्ततेनंतर पूर्ण झालेल्या कामांच्या देखभाल व रखरखावासाठी लागणारा खर्च उचलणे त्यासाठी सर्वसाधारण सभेचा ठरावा प्रस्तावासोबत सादर करणे.

(५) योजना मंजूर झाल्यानंतर मंजूर कामे विहित वेळेत पूर्ण करणे, कामाची गुणवत्ता तपासणे, प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर पूर्ण झालेल्या कामाच्या देखभालीबाबत व्यवस्थापन करणे, इत्यादीसाठी स्थानिक प्रकल्प सनियंत्रण समिती गठीत करणे, त्यासाठी तरतूद राखून ठेवणे, इत्यादी.

(६) प्रक्रिया केलेले सांडपाणी शेती, उद्योगघटक, बांधकाम, बागकाम इत्यादीसाठी उपलब्ध करून देण्यात येईल व त्याद्वारे मिळणारा महसूल स्वतंत्र बँक खात्यामध्ये जमा करून योजनेच्या देखभालीसाठी वापरण्यात येईल. याबाबतचा सर्वसाधारण सभेचा ठराव यासाठी जवळपासचे शेतकरी, उद्योगघटक इत्यादीसोबत केलेल्या करारनाम्याची प्रत प्रस्तावासोबत सादर करणे आवश्यक असेल. योजनेच्या जवळ असलेल्या उद्योग घटकांना प्रक्रिया केलेले सांडपाणी उद्योगात वापरण्यास प्रोत्साहन व प्राधान्य दिले जाईल.

(७) योजनेत पात्र होण्यासाठी २(ब) मधील विहित मार्गदर्शक तत्वानुसार सुसाध्यता अहवालासह (Prefeasibility Report) व सविस्तर प्रकल्प अहवाल या क्षेत्रातील मान्यताप्राप्त तज्ञ तांत्रिक संस्थेमार्फत किंवा सल्लागारांच्या मदतीने तयार करून शासनास सादर करावा. यासाठी शासनाद्वारे तज्ञ सल्लागारांची सूची स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येईल. योजनेत पात्र होण्यासाठी गाव/शहर निहाय प्रकल्प अहवाल किंवा खोरे निहाय प्रकल्प अहवाल तयार करण्यासाठी अनुज्ञेय सल्लागार सेवा शुल्क, भांडवली कामांचे अनुज्ञेय प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागार सेवा शुल्क, तांत्रिक मुल्यांकन अहवाल तयार करण्यासाठी अनुज्ञेय सल्लागार सेवा शुल्क, इत्यादी हे सर्व मिळून जास्तीत जास्त प्रकल्पाच्या एकूण मूळ मंजूर किंमतीच्या ७ टक्केच्या मर्यादेत राहिल. योजनेतर्गत विलंबनामुळे मंजूर मूळ किंमतीमध्ये वाढ झाल्यास येणाऱ्या फरकाची रक्कम संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेस देणे बंधनकारक असेल. विलंब व मंजूर किंमतीत वाढ टाळण्यासाठी मंजूर सर्व कामांची निविदा टप्पाटप्पात न काढता योजनेच्या प्रथम टप्प्यातच पूर्ण करण्यात यावी व त्यानुसार निश्चित केलेल्या कालावधीतच योजना पूर्ण करणे अपेक्षित आहे. अनुज्ञेय सेवा शुल्क फक्त मंजूर कामाच्या मुळ किंमतीवरच लागू असेल.

(८) या योजनेअंतर्गत मिळणारा निधी स्वतंत्र राष्ट्रीयकृत बँकेत खाते उघडून ठेवणे बंधनकारक असेल हा निधी इतर प्रयोजनासाठी वापरता येणार नाही.

(९) या योजनेतर्गत महानगरपालिका, नगरपालिका व ग्रामीण क्षेत्रातील सादर करावयाच्या प्रकल्पांचे तांत्रिक मुल्यांकन महाराष्ट्र जीवन प्राधिकर किंवा सक्षम प्राधिकृत संस्थेद्वारे करून घेण्यात यावे.

(१०) या योजनेत समाविष्ट शहरांचा प्रतिमाह प्रगती अहवाल तसेच वित्तीय अहवाल संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेने प्रत्येक महिन्याच्या दहा तारखेपर्यंत शासनास सादर करणे बंधनकारक राहिल. या पूर्ण झालेल्या कामांचे गुणवत्ता प्रमाणपत्रही सादर करणे आवश्यक आहे.

(११) प्राप्त निधीचे प्रत्येक तिमाहीत उपयोगिता प्रमाणपत्र व त्यासोबत केलेल्या कामांचे गुणवत्ता प्रमाणपत्र सादर करणे बंधनकारक असेल. तसेच प्रत्येक टप्प्यात स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या हिश्याचा निधी योजनेच्या बँक खात्यात प्रथम जमा करणे बंधनकारक असेल, त्याशिवाय पुढील टप्प्याचा निधी मुक्त केला जाणार नाही.

४) योजनेतर्गत निधीची उपलब्धता :-

(१) (अ) या योजनेतर्गत शासनाच्या हिस्स्याचे प्रमाण हे नदी काठावरील १५००० किंवा त्यापेक्षा जास्त लोकसंख्या असलेल्या गावांसाठी, नदी काठावरील ड वर्ग महानगरपालिका आणि सर्व नगरपालिका/सर्व नगरपरिषदा यांच्यासाठी शासनाचा हिस्सा ८० टक्के तर संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा हिस्सा २० टक्के असेल.

(ब) ज्या स्थानिक स्वराज्य प्रक्रिया केलेले सांडपाणी शेती, उद्योग वा इतर प्रयोजनासाठी, पुनर्चक्रण वा पुनर्वापरासाठी उपाययोजना करतील, अशा योजनांमध्ये शासनाचा हिस्सा ९० टक्के पर्यंत असेल. तथापि महानगरपालिका/नगरपालिका/ग्रामपंचायत यांचा या योजनेत समावेश व हिश्याबदल अंतिम निर्णय त्याची प्रदूषणाची तीव्रता, निकड व स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या आर्थिक क्षमतेनुसार घेण्यात येईल.

(२) या योजनेअंतर्गत, स्थानिक स्वराज्य संस्था त्यांच्या हिस्स्याच्या निधीसाठी स्थानिक लोकप्रतिनिधी, उद्योग, जिल्हा नियोजन योजना इत्यादी यांच्या निधीतूनही निधीची मागणी करू शकतात. स्थानिक स्वराज्य संस्था लोकसहभागातूनही या कामासाठी निधी उभारू शकतात.

(३) जी स्थानिक स्वराज्य संस्था १०० टक्क्यावर प्रक्रिया केलेल्या सांडपाण्याचा पुनर्वापर, पुनर्चक्रणासाठी योजना आखेल, अशा प्रकल्पांना प्रोत्साहन म्हणून योजनेअंतर्गत शासनास हिस्सा वाढवून देणे प्रस्तावित आहे.

(४) स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या सहमतीने या योजनेसाठी निधी/अनुदान हे नाबार्ड, जागतिक बँक, किंवा केंद्र शासनाची इतर योजना, आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील योजना इत्यादींमधून उपलब्ध करून देण्याचा सुध्दा प्रयत्न शासनाद्वारे करण्यात येईल.

(५) केंद्र शासनाच्या संबंधित योजनेअंतर्गत किंवा राष्ट्रीय नदी कृती योजनेअंतर्गत प्रस्तावित निधी प्राप्त होत असल्यास व स्थानिक स्वराज्य संस्थेची आर्थिक परिस्थिती बिकट असल्यास या योजनेतून स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या हिस्स्यामधून योजनेच्या पूर्णत्वासाठी जास्तीत जास्त मंजूर प्रकल्पाच्या २० टक्के पर्यंतचा निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

(६) अ व ब वर्ग महानगरपालिके व्यतिरिक्त, न्यायालयीन प्रकरणांमुळे वा इतर काही अपरिहार्य कारणास्तव तथा केंद्र शासनाने मंजूर केलेल्या योजनेची/प्रकल्पाची वाढीव किंमत केंद्र शासन देणार नसेल, अशी वाढीव किंमत मंजूर प्रकल्पाच्या पूर्णत्वासाठी या योजनेतून, प्रदत्त सचिव समितीच्या मान्यतेनंतर उपलब्ध करून देण्यात येईल.

(७) स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या परिसरातील औद्योगिक क्षेत्र, उद्योग घटक, खाजगी संस्था इत्यादी या योजनेत खाजगी सहभाग तत्वावर (PPP) सहभागी होऊ शकतील वा कॉरपोरेट सोशियल रिस्पॉन्सिबिलिटी अंतर्गत या कामांसाठी/योजनेसाठी निधी उपलब्ध करून देवू शकतील. अशा योजनांना प्राधान्य देण्यात येईल जेणेकरून योजना शाश्वत होण्याबरोबरच केलेल्या सांडपाण्याचे पुनर्चक्रण/पुनर्वापर शक्य होईल.

(८) योजनेतर्गत शासनाच्या हिश्यापैकी शेवटच्या टप्प्यातील १२% निधी योजना पुढील एक वर्ष सुरूतील चालविल्यानंतर वितरीत करण्यात येईल.

५) प्रकल्प सादर करण्याची पद्धती :-

१) संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेने प्रथम या योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार सुसाध्यता अहवाल (Prefeasibility Report) तयार करून तो शासनास तत्त्वतः मान्यतेसाठी सादर करावा.

२) सुसाध्यता अहवालाच्या तांत्रिक छाननीनंतर सचिव स्तरीय समितीद्वारे योजनेत समाविष्ट करावयाची कामे व उपयोगात आणावयाचे तंत्रज्ञान यांची निश्चिती झाल्यानंतर संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था मान्य कामांचा सविस्तर प्रकल्प अहवाल (Detailed Project Report) नदी कृती योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वाप्रमाणे तयार करेल किंवा योजनेतर्गत स्थापित तांत्रिक कक्षाकडून करून घेईल. सविस्तर प्रकल्प अहवालाचे प्राधिकृत संस्थेद्वारे तांत्रिक मुल्यांकन करून त्या प्रमाणपत्रासह अहवाल शासनास अंतिम मान्यतेसाठी सादर करणे बंधनकारक असेल.

३) सविस्तर प्रकल्प अहवालास शासनाची प्रशासकीय व तांत्रिक मान्यता प्राप्त झाल्यानंतर संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था कामाचा व त्यानुसार होणाऱ्या कालबद्ध खर्चाचा पर्टचार्ट तयार करून त्यानुसार निविदा काढून अंतिम केल्यानंतर शासनाद्वारे मंजूर निविदीच्या किंमतीनुसार व ठरविलेल्या कालबद्ध कार्यक्रमानुसार मंजूर कमाल किंमतीच्या मर्यादेच्या अधिन राहून निधी वितरीत करण्यात येईल. याबाबत स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडून दिरंगाई व विलंब झाल्यास वाढीव खर्च या योजनेतर्गत देण्यात येणार नाही.

४) याजनेस प्रशासकीय व तांत्रिक मान्यता मिळाल्यानंतर निविदा काढणे, त्या अंतिम करणे इत्यादी कामांसाठी सुरवातीस लागणारा खर्च स्थानिक स्वराज्य संस्थेने त्यांच्या हिश्यामधून करणे आवश्यक असेल.

५) मान्यताप्राप्त प्रकल्पांना, नियोजन व वित्त विभागाच्या मान्यतेनंतर उपलब्ध नियतव्ययानुसार ठरलेल्या टप्प्यांमध्ये योजनेतर्गत मंजूर कामांना निधी वितरीत करण्यात येईल.

६) योजनेतर्गत प्रकल्पांना अंमलबजावणीत झालेल्या विलंबामुळे वाढीव किंमत (Escalation Cost) अनुज्ञेय नसेल.

७) योजनेतर्गत तयार केलेले आराखडे त्यावेळी प्रचलित दरसुची (DSR) प्रमाणेच अनुज्ञेय असावेत.

८) योजना सादर करण्यापूर्वी योजनेतर्गत कामांसाठी जागा उपलब्ध करून घेणे, संबंधितांची सहमती मिळविणे आवश्यक असेल, या बाबींची पूर्तता झाल्याखेरीज योजनेतर्गत निधी वितरीत होणार नाही.

६) प्रकल्पांची तांत्रिक छाननी :-

या योजनेंतर्गत प्राप्त प्रस्तावांची तांत्रिक छाननी नदी कृती योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वांप्रमाणे करून ती शासनाकडे शिफारस करण्यासाठी विभागांतर्गत स्वतंत्र तांत्रिक कक्षाची स्थापना करण्यात येत आहे. यामध्ये कमीत कमी दोन तज्ञ अभियंता, शास्त्रज्ञ व दोन तांत्रिक सहाय्यक यांची उधार सेवेने किंवा तात्पुरत्या स्वरूपात ठोस पगारावर नियुक्ती करण्यात येईल. कंत्राटी पद्धतीवरील तंत्रज्ञाची निवड व मासिक मेहनताना, कक्षासाठी आवश्यक ती साधनसामग्री, संगणक, स्थळ पहाणीसाठी आवश्यक सुविधा, वाहन, दळणवळण, प्रशिक्षण व अनुषंगीक खर्च इत्यादीबाबत निर्णय सचिव प्रदत्त समिती घेईल.

७) तांत्रिक कक्षाची जबाबदारी:-

- १) तांत्रिक कक्ष महानगरपालिका, नगरपालिका व स्थानिक स्वराज्य संस्था यांना सुसाध्यता अहवाल, सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करण्यास मदत करेल.
- २) स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी तयार केलेल्या अहवालांची छाननी करून ते संचालक, पर्यावरण यांना सादर करणे.
- ३) या योजनेसाठी शासना व्यतिरिक्त अन्य स्रोतांमधून निधी मिळविण्यासाठी प्रस्ताव तयार करणे संबंधीत वित्तीय संस्था / पुरस्कृत करणारी संस्था, कॉर्पोरेट सोशिएल रिस्पॉन्सीबीलीटी अंतर्गत निधी मिळविण्यासाठी प्रयत्न/ पाठपुरावा करणे इत्यादी संबंधीत कामे करणे.
- ४) योजने अंतर्गत मंजूर कामाची गुणवत्ता, प्रगती अहवाल, वित्तीय खर्च, उपयोगिता प्रमाणपत्र, पूर्ण झालेल्या कामाच्या गुणवत्ता इत्यादींचा आढावा घेऊन त्याची सद्यःस्थिती शासनास सादर करणे.
- ५) विभागाने योजनेच्या अनुषंगाने दिलेली कामे/जबाबदारी इत्यादी पूर्ण करणे.

८) सचिव स्तरावरील प्रदत्त समिती :-

प्रकल्पाच्या तांत्रिक छाननी नंतर शासनाच्या मान्यतेपूर्वी प्रस्ताव सचिव स्तरावरील प्रदत्त समितीपुढे शिफारशीसाठी सादर करण्यात येईल. या समितीची रचना पुढीलप्रमाणे असेल.

प्रधान सचिव (पर्यावरण विभाग)	:- अध्यक्ष
प्रधान सचिव (नगर विकास विभाग)	:- सदस्य
प्रधान सचिव (पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग)	:- सदस्य
प्रधान सचिव (ग्राम विकास विभाग)	:- सदस्य
प्रधान सचिव (उद्योग विभाग)	:- सदस्य
संचालक (नगर रचना प्रशासन)	:- सदस्य
सदस्य सचिव महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ	:- सदस्य
सदस्य सचिव महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण. मुंबई	:- सदस्य
संचालक, निरी, मुंबई	:- सदस्य
संचालक, विभाग प्रमुख व्ही.जे.टी.आय, मुंबई	:- सदस्य

विभाग प्रमुख, पर्यावरण, आयआयटी, मुंबई	: सदस्य
संचालक, सीआयआय, मुंबई	: सदस्य
संचालक, पर्यावरण विभाग	: सदस्य सचिव

९) समितीची कार्यकक्षा:-

- (१) या योजनेंतर्गत प्रकल्पाचा प्राथम्यक्रम ठरविणे, सादर केलेल्या सुसाध्यता अहवालावर योजनेंतर्गत मंजूरीसाठी निर्णय घेणे व प्रकल्पाची शिफारस शासनास करणे.
- (२) केंद्र शासन पुरस्कृत राष्ट्रीय नदी कृती योजनेत मंजूर झालेल्या प्रकल्पात स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या ३० टक्के हिश्यापैकी काही प्रमाणात निधी किंवा अपरिहार्य कारणास्तव प्रकल्पाची वाढलेली किंमत देणेबाबत संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांची वित्तीय क्षमता व स्थानिक परिस्थिती लक्षात घेऊन या योजनेंतर्गत शासनातर्फे निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत निर्णय घेणे.
- (३) योजनेसाठी इतर स्रोतांद्वारे आवश्यक तो निधी उपलब्ध करण्यासाठी प्रयत्न करणे.
- (४) योजनेंतर्गत मंजूर कामांचा आढावा घेणे व योजना यशस्वी करण्यासाठी आवश्यक ती सर्व उपाययोजना निश्चित करणे.
- (५) योजनेंतर्गत, प्रक्रियाकृत सांडपाण्याचा पुनर्वापर/पुनर्चक्रण याबाबत संबंधित उद्योग घटक, स्थानिक स्वराज्य संस्था इत्यादी सोबत चर्चा करून नियोजन करण्याच्या दृष्टीने मार्गदर्शन करणे.
- (६) या योजनेंतर्गत सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करण्यासाठी आवश्यकतेनुसार संस्थांचे पॅनल तयार करणे, तज्ञ संस्थेची निवड करणे, स्वतंत्र कक्षासाठी तांत्रिक कर्मचारी नियुक्त करणे, त्यांचे वेतन ठरविणे इत्यादी.
- (७) योजनेच्या यशस्वीतेसाठी अंमलबजावणी करणाऱ्या संस्थांना वेळोवेळी निर्देशित करणे व योजनेचा दर सहा महिन्यांनी आढावा घेणे.
- (८) योजनेंतर्गत समाविष्ट बाबींचे स्थानिक परिस्थितीनुसार कामनिहाय मार्गदर्शक तत्वे तयार करून ते निश्चित करणे.
- (९) योजना सार्वजनिक खाजगी तत्वावर (BOT) राबविण्याबाबत शक्यशक्यता पडताळणी व याबाबत मार्गदर्शन करणे.
- (१०) कामांची गुणवत्ता तपासणीसाठी सदर समिती त्रयस्थ तांत्रिक संस्थेकडून मंजूर योजनेत वेगवेगळ्या टप्प्यात पूर्ण झालेल्या कामांची तपासणी करण्यासाठी अशा संस्थांच्या आवश्यकतेनुसार नेमणूक करेल.
- (११) तथापि राज्यस्तरीय योजने प्राथम्याने समाविष्ट करावयाच्या शहरांबाबत तसेच योजनेंतर्गत करावयाच्या कामांना प्राधान्य देण्याबाबत शासनाचा निर्णय अंतिम राहील.

१०) या योजनेतर्गत खर्च "पर्यावरण विभाग-मागणी क्रमांक यु-४, ३४३५, परिस्थितीकी व पर्यावरण, ०४ प्रदुषण प्रतिबंध व नियंत्रण, १९२ नगरपालिका/परिषदांना सहाय्य, (०१) (०२) राज्य नदी संवर्धन योजना" या लेखाशिर्षाखाली वेळोवेळी मंजूर अनुदानातून करण्यात येईल. प्रस्तुत शासन निर्णय नियोजन व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ अनुक्रमे क्र.३०९१/दि.१२.११.२०१२ व क्र.३७४/१२/व्यय-१६, दि.४.१२.२०१२ अनुसार देण्यात आलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

हा शासन निर्णय पर्यावरण विभागाच्या www.mahenvir.nic.in व www.envd.maharashtra.gov.in या अधिकृत संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०३०११५३०९११०४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

डॉ.बी. एन. पाटील

संचालक (पर्यावरण), महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
३. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
४. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई,
५. सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
६. मा.मंत्री (पर्यावरण) यांचे खाजगी सचिव,
७. मा.राज्यमंत्री (पर्यावरण) यांचे खाजगी सचिव,
८. सर्व मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
९. सर्व महानगरपालिकांचे आयुक्त,
१०. सर्व नगरपालिकांचे मुख्य अधिकारी,

- ११.सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
- १२.महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता(लेखा परिक्षा/ महाराष्ट्र २/१-, मुंबईनागपूर/
- १३.अधिदान व लेखा अधिकारी,
- १४.निवासी लेखा अधिकारी, मुंबई
- १५.मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, मुंबई,
- १६.संचालक, नगरपालिका प्रशासन कक्ष, विभागीय आयुक्त
- १७.सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई,
१८. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई,
- १९.संचालक, निरी, मुंबई,
- २०.संचालक, विभाग प्रमुख, व्ही.जे.टी.आय
- २१.विभाग प्रमुख, पर्यावरण, आयआयटी, मुंबई,
- २२.संचालक, सीआयआय, मुंबई.
- २३.माहिती व जनसंपर्क, मंत्रालय, मुंबई,
- २४.पर्यावरण विभागातील सर्व कार्यासन/तां.क.१, निवडनस्ती.